

EFESUS

Yesus na Pol qarinyej

¹ E Pol. Kristus Yesus na e qarınbej deqa e aqa anjam mare mare laqnum. Qotei aqa segi areqalo na e wau di ebej. Niŋgi Qotei aqa segi tamo ungasari Efesus qureq di unub qaji. Niŋgi Kristus Yesus geregere dauryeqnub. E anjam endi nenngrenyosim nungoq qarinyonum. ² Gago Abu Qotei wo Tamo Koba Yesus Kristus wo nanŋi aiyel niŋgi qa are boleinjrimqa niŋgi lawo na soqniy.

Kristus na laŋ qaji inŋi bole bole iga egej

³ Iga Qotei aqa ñam soqtoqnqom. A gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa Abu Qotei. A Kristus aqa siŋgila na laŋ qaji inŋi bole bole iga egej. A gago qunun qa are qalsiq deqa inŋi di iga egej. ⁴ Qotei a mandam atosaisosiqa bati deqa a na iga giltgej. Di kiyaaqa? Iga Kristus beteryosim Qotei aqa segi kumbra boleq di sosim aqa ñamgalaq di une saiqoji sqajqa deqa. ⁵ Tulaŋ nami Qotei na iga qalaqalaigosiqa iga aqa segi angro sqa marsiqa Yesus Kristus aqa wau na iga elenej. Qotei aqa segi areqalo na a degyej. ⁶ Aqa kumbra dena a iga qa are boleiyej. Aqa Niri Yesus a tulaŋ qalaqalaiyeqnu qaji aqa siŋgila na a degyej. Deqa aqa ñam tulaŋ goge oqoqnqas.

⁷ Qotei a iga qa are tulaŋ boledamuiyej. Aqa kumbra di aqa utru agiende. A na Kristus qarinyonaqa a gago uneq na iga awaigwa marsiq moiyej. Moisiq aqa leŋ aiyej dena Qotei na gago

une kalil kobotetgej. ⁸A iga qa are tulan boleiyosiq qalie ti powo ti kalil iga egej. ⁹Nami Qotei a are qalej, “Kristus a wau di yqas.” Osiqa aqa areqalo di ulitesoqnej. Ariya bini a na olo aqa areqalo di boleq atsiq iga osorgeqnu. ¹⁰Deqa iga qalieonum, Qotei na inği inği kalil mandam ti lan qure ti di unub qaji nanği taqatnjroqñqas. Osim gilsim gilsim bati a nami atej qaji di brantimqa a inği inği kalil di olo osim Kristus aqa banq di atim Kristus a nanço gate sqas.

¹¹Qotei a mareqnaqa inği inği kalil babeleneqnu. Tulan nami a aqa segi areqalo dauryosiq iga na Kristus beteryosim iga aqa segi tamo unğasari sqajqa marsiq giltgej. ¹²Iga Juda unum deqa iga namoqna Kristus qa gago areqalo sinğilatem. Gago kumbra dena Qotei aqa ñam tulan goge oqoqñqas.

¹³Ninği sawa bei bei qaji ninği dego Qotei aqa anjam bole queb. Anjam bole agiende. Qotei a Yesus aqa wau na ninği elenej. Ninği Yesus qa nunço areqalo sinğilatosib a beteryesonab Qotei na aqa anjam nami marej qaji di dauryosiq aqa toqor ninği engej. Deqa ninği aqa segi tamo unğasari unub. Toqor di aqa Mondor Bole. ¹⁴Iga Mondor ejunum deqa iga qalieonum, bunuqna iga inği bole bole Qotei a nami aqa segi tamo unğasari nanği enjrqa marej qaji di oqom. Qotei a gago uneq na iga awaigej deqa iga inği bole bole di oqom. Iga deqa bini tarinçoqnsim unum. Gago kumbra dena Qotei aqa ñam tulan goge oqoqñqas.

Pol a Efesus Kristen nanği qa pailyej

¹⁵E endegsi quem. Ninği Tamo Koba Yesus qa nunço areqalo sinğilatoqnsib Qotei aqa segi tamo

unġasari kalil naŋgi qalaqalainjreqnub. ¹⁶ Deqa e gaigai Qotei binjyoqnsim niŋgi qa pailyeqnum. ¹⁷ A gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa Qotei. A gago Abu rian koba ti unu qaji. Deqa e niŋgi qa endegsi pailyeqnum, “O Abu, ni na Efesus Kristen naŋgi areqalo bole enjrimqa naŋgi ino anjam aqa utru geregere poinjrim ni qa bole qalieoqnaqab.” ¹⁸ O ijo was, ijo are koba endegsi unu. Qotei na nunġo areqalo suwantetnġimqa iŋgi tulaŋ bole bole a nami niŋgi eŋgwa osiq metnġej qaji di niŋgi qalieqab. Agi niŋgi iŋgi di oqajqa tariŋoqnsib unub. Iga Qotei aqa segi tamo unġasari unum deqa a na iŋgi di iga egwa marsiq gereiyetgej unu. ¹⁹ Qotei a siŋgila koba ti unu. Siŋgila dena a na gaigai iga Yesus qa gago areqalo siŋgilateqnum qaji iga aqaryaigeqnu. Qotei aqa siŋgila di tulaŋ kobaquja. Deqa iga na ubtosim marqa keresai. Aqa siŋgila kobaquja di gagoq di waueqnu. Niŋgi siŋgila di qalieqajqa deqa e niŋgi qa Qotei pailyeqnum. ²⁰ Siŋgila di nami Kristus aqaq di wauoqnej. Agi Kristus a moinaqa Qotei aqa siŋgila kobaquja dena a na Kristus olo subq na tigeltosiq laŋ qureq osi oqsiaq aqa baŋ woq di awotej. ²¹ Deqa Kristus na mondor siŋgila naŋgi ti gate kokba ti mandor naŋgi ti tamo kokba ti kalil naŋgi tulaŋ buŋnjrsiqa goge kobaq di unu. A na tamo kalil bini bati endeqa ñam koba ejunub qaji naŋgi ti tamo kalil bunuqna ñam koba oqab qaji naŋgi ti tulaŋ buŋnjrsiqa goge kobaq di unu. ²² Qotei na iŋgi iŋgi kalil osiqa Kristus aqa sorgomq di atej unub. Deqa Kristus a iŋgi iŋgi kalil di naŋgo gate koba sosiqa Qotei aqa segi tamo unġasari kalil naŋgi taqatnjreqnu. ²³ Tamo unġasari naŋgi di agi

Kristus aqa jejamu qujai unub. Kristus a nanği ti inği inği kalil ti ekritosiq tulan keretnjrejunu.

2

Iga moreñesobulonam Qotei a iga qa are boleiyosiq qalaqalaigej

¹ Nami ninği une yoqnsib laqneb deqa ninği moreñesobuleb. ² Bati deqa ninği mandam qa kumbra uge uge na walweloqneb. Ninği mondor uge uge lañ goge di unub qaji nanço gate koba Satan aqa kumbra dauryoqneb. Satan a segi mondor siñgila koba. Deqa a tamo unğasari Qotei aqa anjam gotranıyeqñub qaji nanço are miligiq di siñgila na waueqñu. ³ Nami iga kalil dego nanği koba na laqñsimqa gago jejamu qa areqalo uge uge namij dauryoqñem. Deqa Qotei a iga ti nanği qa ti minjin ani oqetej.

⁴⁻⁵ Bole, iga une yoqñsim laqñem deqa iga moreñesobulem. Ariya bati deqa Qotei a iga qa tulan dulosiq qalaqalaigej deqa a na iga Kristus ombla ñambile egej. A iga qa are boleiyej aqa kumbra dena a na iga elenjej. ⁶ Osiqa iga Kristus Yesus ombla olo subq na tigeltgobulosiqa iga lañ qureq joqsi oqsiqa Kristus aqa awo jaram kobaq di awotgej. ⁷ Kristus Yesus aqa wau na Qotei a iga qa are tulan boledamuiyosiq iga boletgej. Aqa kumbra di a na tamo unğasari kalil bunuqna brantoqñqab qaji nanği osornjroqñqas. ⁸ Ninği Yesus qa nunço areqalo siñgilatonabqa Qotei a ninği qa are boleiyej. Aqa kumbra dena a na ninği elenjej. Ninği wau bole yonab dena Qotei na ninği elenjosai. Qotei a ninği laña elenjej awai saiqoji. ⁹ Od, ninği wau bole

yonab dena Qotei na nĩngi elen̄osai. Deqa nĩngi nun̄go segi ñam soqtqa keresai. ¹⁰ Kristus Yesus aqa wau na Qotei a gago are bulyetgonaqa iga tamo un̄gasari bunuj brantem. Deqa kumbra bole bole kalil Qotei a nami iga dauryqajqa gereiyetgej qaji di iga dauryoqnsim walweloqnqom.

Kristus a moiyej dena a jeu kobotej

¹¹ Nĩngi qalie, Juda nan̄gi mulun̄ aiyeqñub. Di nan̄go kumbra. Deqa nan̄gi na nĩngi misilĩngõqnsib endegsib mern̄geqñub, “Nĩngi mulun̄ aiyosai qaji tamo.” Nan̄gi nan̄go segi ban̄ na tamo nan̄gi mulun̄ breinjreñub. Ariya nĩngi geregere are qaliy. Nĩngi Juda sai. Nĩngi sawa bei bei qaji. ¹² Deqa nĩngi nami Kristus aqaq di sosai. Nĩngi isaq di soqñeb. Nĩngi nami Israel nan̄gi ti sosai dego. Qotei a marej, “E na Israel nan̄gi in̄gi bole bole enjrqai.” Osiqa aqa anjam di singilatõsiq soqñej. Ariya a na in̄gi bole bole di nĩngi en̄gwa marõsaiõqñeb. Deqa nĩngi in̄gi bole bole deqa tariõsaiõqñeb. Nĩngi mandamq endi lan̄a Qotei qaliesai soqñeb. ¹³ Ariya bini nĩngi Kristus Yesus beteryesõsibqa Qotei aqa jojõmq di unub. Nami nĩngi isaq di sonabqa bati deqa Kristus a nĩngi qa moisiq aqa len̄ aiyej. Aqa kumbra dena a na nĩngi joqsõqa Qotei aqa areq bej. ¹⁴ Kristus a segi na jeu kobotej deqa bini iga kalil koba na so bole unum. Nami Juda nan̄gi ti sawa bei bei qaji nan̄gi ti jeu atoqnsib soqñeb. Deqa jeñ a nan̄go ambleq di sosõqa nan̄gi potnjrej. Ariya Kristus a moisiq dena jeñ di waqtõsiqa jeu kobotosõqa Juda nan̄gi ti sawa bei bei qaji nan̄gi ti turtnjrsõqa sawa qujaiq di atej. ¹⁵ A moiyej gam dena a na Moses aqa

dal anjam mutu kalil taqal atekritej. A na Juda nanği ti sawa bei bei qaji nanği ti turtnjrej deqa nanği tamo bunuj brantosib tamo qujaiosib unub. Kumbra dena Kristus na jeu kobotosiqa iga kalil lawo kumbraq di atej unum. ¹⁶ A na Juda nanği ti sawa bei bei qaji nanği ti turtnjrim nanği koba na tamo qujaiosib sqajqa deqa marsiq namburbasq di moiyej. Moisiq dena a jeu kobotej. ¹⁷ A bosiq anjam bole endegsi palontognej, “Bini ninği jeu turyqajqa kumbraq di unub.” A na anjam bole di ninği sawa isaq di unub qaji ti tamo unğasari jojom di unub qaji nanği ti palontosiq merngoqnej. ¹⁸ Kristus aqa wau dena iga koba na Mondor qujai ejunum. Deqa iga kalil are qujaitosim unum. Mondor dena gam waqtetgej deqa iga gaigai gago Abu Qotei aqa ulatamuq di brantognoqom.

Kristen nanği Qotei aqa tal bul unub

¹⁹ Deqa bini ninği olo yaun tamo sosai. Ninği Qotei aqa anğro tinğin unub. Ninği ti Qotei aqa segi tamo unğasari kalil nanği ti koba na was bole unub. ²⁰ Ninği Qotei aqa tal bul unub. Qotei a segi na tal di gereiyej. Qotei aqa anjam maro tamo nanği ti aqa medabu o qaji tamo nanği ti tal ai bul tigelejunub. Qotei a segi na tal di tigeltej. Kristus Yesus a segi tal ai tuma qaji. A segi na tal di siñgilatejunu. ²¹ Tal di aqa tanu kalil nanği Kristus beteryejunub deqa nanği kalil koba na siñgila na tigelejunub. Qotei na tal di gereiyoqnsiq unu. Deqa tal di kobaqujaoqnsiqa Tamo Koba aqa segi tal bul tigelejunu. ²² Ninği dego Kristus beteryejunub deqa Qotei na ninği ti aqa segi tamo unğasari kalil nanği ti koroingej unub. Deqa ninği

aqa segi so tal bul unub. Qotei aqa Mondor wo nanği aiyel na tal di gereiyosib miligiq di unub.

3

Pol na sawa bei bei qaji nanği Kristus aqa anjam bole minjre minjre laqnu

¹ O ijo was, Qotei a nanği kumbra tulan boledamu engej. E kumbra deqa saeqnsim laqnam tamo qudei na e ojsib tonto talq endi waibeb unum. E Pol. E na nanği sawa bei bei qaji aqaryainğwa osim deqa Kristus Yesus aqa wau ojeqnum. Utru deqa e tonto talq endi unum.

² Nanği queb, Qotei a e qa are boleiyosiq wau ebej. O ijo was kalil, Qotei a nanği qa dego are boleiyqajqa deqa e wau yeqnum. ³ Qotei na

jeu kobotej anjam di nami ulitesoqnej ariya a na olo boleq atsiqa e osorbej. E deqa anjam truquyala endi nengrenyonum. ⁴ Nanği ijo anjam endi sisiyosib qalieosib mariy, “Bole, Kristus aqa anjam nami uliesoqnej qaji di aqa utru Pol a geregere poiyeqnu.” ⁵ O ijo was, Qotei na uli

anjam di tamo unğasari nami soqneb qaji nanği minjrosaiioqnej. Ariya bini a na aqa Mondor aqa siğila na uli anjam di babtosiğ aqa anjam maro tamo nanği ti aqa medabu o qaji tamo nanği ti minjreqnu. ⁶ Uli anjam di aqa utru agiende.

Qotei na sawa bei bei qaji nanği ti Juda nanği ti turtnjrsiqa sawa qujaiğ di atej. Nanği Yesus aqa anjam bole ojejunub deqa nanği kalil tamo qujaiosib inği bole bole Qotei a nami Kristus Yesus aqa wau na nanği enjrqa marej qaji di oqab. ⁷ E Yesus aqa anjam bole di mare mare laqajqa deqa

Qotei a e qa are boleiyosiqa e wau tamo atej. Osiqa aqa segi singila kobaquja e ebej. ⁸ E tamo bolesai. Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nanji na e tulan bunbejunub. Di unqum. Qotei a e qa are boleiyej deqa e sawa bei beiq di Kristus aqa anjam mare mare laqnum. Kristus aqa anjam agiende. A na ingi tulan bole bole iga egwas. Ingi bole bole di aqa utru iga na ubtosim marqa keresai. ⁹ Ningi qalie, Qotei a mandam ti ingi ingi kalil ti atelenej unub. Ariya kumbra a yqajqa nami aqa areqaloq di soqnej qaji di a na ulitej. Bini a na aqa areqalo di olo boleq atqa marsiq e wau ebej. ¹⁰ Od, a na aqa segi qalie ti powo ti boleq atqa marsiq e wau ebej. Deqa lan angro singila kokba ti mondor lan goge di unub qaji nanji ti bini Qotei aqa areqalo di unoqnsib gegerere poinjreqnu. Qotei aqa areqalo agiende. A na Juda nanji ti sawa bei bei qaji nanji ti turtnjrsim sawa qujaiq di atqas. ¹¹ Tulan nami Qotei a kumbra di yqajqa are qalej. Ariya bini a gago Tamo Koba Kristus Yesus aqa wau na kumbra di yeqnu. ¹² Iga Yesus qa gago areqalo singilateqnum deqa iga ulaosaieqnum. Iga bole qalieonum, iga Qotei aqa ulatamuq di brantqajqa gam agi Yesus a segi qujai. ¹³ Deqa ningi quiy. E ningi qa osim Yesus aqa wau ojeqnum. E wau di ojeqnum deqa e gulbe koba qoboieqnum. Ningi deqa are koba qalaib. Ningi are koba qalqab di ningi ulonqab. Deqa ningi ijo gulbe deqa areboleboleingem. Ijo gulbe dena ningi aqaryaingimqa ningi Qotei ombla so bole gaigai sqab.

Pol a Efesus Kristen nanji qa pailyeqnu

14 Deqa ijo was, e singa pulutoqnsim Abu Qotei binjyeqnum. 15 A tamo ungasari kalil lan ti mandam ti di unub qaji nanjo Abu. Deqa a na nanjo ñam segi segi breiyetnjreqnu. 16 E ningi qa endegsim pailyeqnum, “O Abu, ni nami ingi tulan bole bole Efesus Kristen nanji gereiyetnjrem. Deqa ni nanjo are miligiq di ino Mondor atim soqnim dena nanji tulan singilaqab. 17 Amqa nanji Kristus qa nanjo areqalo singilatesoqni kumbra dena Kristus a nanjo are miligiq di sqas. O Abu, ni na Efesus Kristen nanji singilatnjrimqa qalaqalaiyo kumbra nanjo are miligiq di tulan singilatib soqneme. Mandam na ñam jirim ojesonaqa ñam a singila na tigelejunu dego kere.” O ijo was, e ningi qa degsim Qotei pailyeqnum. 18-19 Deqa ningi ti Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nanji ti singila osib Kristus aqa qalaqalaiyo kumbra qa geregere qalieosib soqniy. Aqa qalaqalaiyo kumbra di tulan kobaquja. A tulan olekoba. A tulan goge koba. A tulan guma koba. Od, Kristus aqa qalaqalaiyo kumbra dena powo ti qalie ti kalil tulan bunyejunu. Deqa ningi aqa qalaqalaiyo kumbra qa geregere qalieosib soqniy. Soqniy ingi bole bole kalil Qotei na ekritosiq keretejunu qaji di dego nunjoq di maqesqas.

20 Qotei aqa singila a gago are miligiq di waueqnu. Aqa singila dena gago areqalo ti pailyo ti kalil tulan bunyejunu. 21 Deqa Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nanji Kristus Yesus aqa ñam na bati gaigai Qotei aqa ñam soqtoqnsib gilsib gilsib diño bati itqab. Bole.

4

Iga Kristus aqa jejamu qujai

¹ E Pol. E Tamo Koba aqa wau ojeqnum deqa e tonto talq endi unum. Qotei na ningi a dauryqa osiq metnjej. Deqa e nungo are tigeltetngitqa ningi kumbra Qotei a tulan areareteqnu qaji di yoqnsib walweloqniy. ² Osib ningi nungo segi ñam aguq atoqnsibqa ningi segi segi qa lawo kumbra yoqniy. Kristen tamo qudei na ningi une bei engibqa ningi kamba olo nanqi qa urur minjin oqaiq. Ningi nanqi qalaqalainjroqnsib gulbe nanqi na ningi engeqnu qaji di qoboiyetnjroqniy. ³ Osib ningi nungo Kristen was kalil nanqi koba na are qujaitosib lawo na sqajqa singilaoqniy. Kumbra di agi Qotei aqa Mondor na iga osorgeqnu. ⁴ Iga kalil Kristus aqa jejamu qujai unum. Iga kalil Mondor qujai ejunum. Qotei na ningi ingi qujai qa tarinqa osiq metnjej. Ingi qujai di agi lan qureq di unu. ⁵ Tamo Koba qujai dego unu agi Kristus. Iga a qa qujai gago areqalo singilateqnum. Iga kalil yanso qujai em. ⁶ Qotei qujai unu. A gago kalil qa Abu. A na qujai tamo ungasari kalil nanqi taqatnjreqnu. A nanjo are miligiq di waueqnu. A nanjo ambleq di unu.

⁷ Kristus a iga kalil qa are boleyosiq segi segi singila egej. ⁸ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenjrenyeb unu,

“Qotei a tonto tamo gargekoba nanqi elenosiqa joqsiq lan goge oqej.

Oqsiq dia nanqi singila enjrej.”

⁹ O ijo was, Kristus a lan goge oqej anjam di aqa utru agiende. A mati oqosai. A mati moiyo qureq

aiyej. ¹⁰ Aisiq dena olo tulan goge oqsiq lan qure kalil bunyekritosiq torei oqej. A degyej. Di kiyaaqa? A na ingi ingi kalil ekritosim keretqajqa deqa. ¹¹ Deqa a segi qujai na tamo nanqi singila enjreqnu. Tamo qudei nanqi a na singila enjreqnaqa nanqi aqa anjam mare mare laqnub. Tamo qudei nanqi a na singila enjreqnaqa nanqi aqa medabu oqnsib aqa anjam babteqnub. Tamo qudei nanqi a na singila enjreqnaqa nanqi aqa anjam bole palon-toqnsib tamo ungasari nanqi are bulyetnjreqnub. Tamo qudei nanqi a na singila enjreqnaqa nanqi Qotei aqa anjam plaltoqnsib Kristen tamo ungasari nanqi taqatnjreqnub. ¹² Kristus na tamo nanqi di singila enjreqnu. Di kiyaaqa? Nanqi na kamba iga Qotei aqa segi tamo ungasari singilatgimqa iga Kristus aqa wau geregere ojqaajqa deqa. Gago wau dena Kristus aqa jejamu a so bole sqas. Kristus aqa jejamu agi iga segi. ¹³ Wau di gilsim gilsim mondon iga kalil gago areqalo torei Kristus qa singilaboletosim koba na are qujaitosim sqom. Sosim bati deqa iga kalil Qotei aqa Niri qa bole qalieqom. Kumbra dena iga tulan bole oqnsim singila ti sosim Kristus aqa segi kumbra bole kalil ekritosim keretqom. ¹⁴ Gisañ tamo nanqi maqu kumbra yoqnsib anjam koba laña laña maroqnsib laqnub. Jagwa na yuwal tigelteqnaqa oqe aiyeqnu dego kere anjam dena tamo ungasari qudei nanqi areqalo niñaqyetnjreqnu. Ariya iga angro kiñilala bul sqasai deqa anjam dena gago areqalo niñaqyetgwasai. ¹⁵ Iga gisañ anjam di qusim dauryqasai. Iga qalaqalaiyo kumbra dauryoqnsim anjam bole segi maroqnqom. Osim dena iga kalil bole oqnsim singilaoqnsim gago Gate Koba Kristus

beteryesqom. ¹⁶ Iga kalil Kristus aqa jejamu qujai unum deqa iga qudei aqa ban bul. Iga qudei aqa singa bul. Iga qudei aqa namdamu bul. A na aqa ban ti singa ti namdamu ti di turtoqnsiqa qujaitejunu. Deqa iga segi segi kalil Kristus beteryoqnsim aqa wau geregere ojoqnsim aqa qalaqalaiyo kumbra dauryoqnqom. Kumbra dena iga tulan boleqnsim singilaoqnqom.

Ninji so bunuj ti areqalo bunuj ti soqniy

¹⁷ Deqa e Tamo Koba aqa ñam na ninji singila na endegsi mernḡwai. Sawa bei bei qaji nanḡo areqalo tulan niñaqejunu deqa ninji na nanḡo kumbra uge uge olo dauryosib walwelaib. ¹⁸ Nanḡo qalie ti powo ti tulan ambruejunu. Nanḡi tulan nanarioqnsib laqnu. Nanḡo are miligi geteñejunu. Deqa Qotei aqa nambile nanḡoq di sosai. ¹⁹ Nanḡi kumbra uge uge yoqnsib ariya nanḡi deqa jemainjrosaieqnu. Nanḡi torei kumbra ugeq aiyejunub. Nanḡi kumbra uge jigat yqajqa are tulan prugnjqnu.

²⁰⁻²¹ E qalie, ninji Kristus aqa anjam ojejunub deqa ninji sawa bei bei qaji nanḡo kumbra uge di dauryosaieqnu. Nami anjam plalto tamo nanḡi na Kristus aqa anjam mernḡeqnab ninji quoqne. Anjam di gisañ sai. Di Yesus aqa anjam bole. ²² Ninji so namijq di sosib walweloqne bati deqa so namij dena ninji gisañgeqnaqa ninji kumbra uge uge yqajqa are prugnḡoqnej. Nunḡo kumbra dena ninji padalqa gamq di breiḡoqnej. Deqa bini ninji so namij di torei uratiy. ²³ Uratosib areqalo bunujq di soqniy. ²⁴ Ninji so bunuj osib gara bul jigsib soqniy. Qotei na ninji a bul sqa marsiqa

nunjo so bunuj di gereiyetņgej. Ningi qalie, tamo nanđi so bunujq di unub qaji nanjo kumbra tulaņ bole tiņtiņ branteqnu. Deqa nanđi Qotei aqa segi kumbra boleq di unub.

²⁵ Deqa niņđi gisaņ kumbra kalil uratekritisib anjam bole segi Kristen tamo unđasari nanđi minjroqniy. Ningi kalil Kristus aqa jejamu qujai unub deqa niņđi kumbra degyoqniy. ²⁶ Niņđi minjiņ oqimqa ariya niņđi urur minjiņ kobotiy. Niņđi minjiņ ti soqniņ qoloaiq. Qoloqas di niņđi olo une bei ato uge. ²⁷ Niņđi urur minjiņ kobotqasai di niņđi Satan gam waqtetibqa a na niņđi olo uneq breiņgwas. ²⁸ Ariya bajiņ tamo nanđi olo bajiņaib. Nanđi nanjo segi baņ na wauoqnsib dena iņđi iņđi oqnsib tamo unđasari iņđi qa truqueqnub qaji nanđi aqaryainjroqnebe. ²⁹ Niņđi nunjo medabu waqtoqnsib anjam uge maroqnaib. Niņđi anjam bole segi maroqnsib dena tamo unđasari gulbe ti unub qaji nanđi siņgilatnjroqniy. Yimqa nanđi nunjo anjam quoqniņ dena Qotei a nanđi qa are boleiyosim kumbra bole enjroqņqas. ³⁰ Qotei na aqa toqor niņđi eņgej deqa niņđi aqa segi tamo unđasari unub. Toqor di agi aqa Mondor Bole. Diņo batiamqa a nunjo uneq na niņđi torei awaiņgwas. Deqa niņđi na Mondor di are gulbe yaib. ³¹ Niņđi are uge ti minjiņ ti ģiriņ ti qoto ti misiliņ anjam ti kumbra uge uge ti kalil torei uratiy. ³² Osib niņđi na nunjo Kristen was nanđi kumbra bole bole enjroqnsib nanđi qalaqalainjroqnsib nanjo une kobotetnjroqniy. Qotei a Kristus aqa ñam na nunjo une kalil kobotetņgej deqa niņđi na kamba olo nunjo Kristen was nanjo une dego kobotet-

njroqniy.

5

Niŋgi suwaŋ qaji tamo uŋgasari sosib suwaŋoq di laqniy

¹ Qotei na niŋgi tulaŋ qalaqalaingeqnu. Niŋgi aqa segi angro tiŋtiŋ unub deqa kumbra a segi yeqnu qaji di niŋgi dego dauryosib yoqniy. ² Kristus na iga tulaŋ qalaqalaigosiq aqa segi ŋambile uratosiq iga qa moiyej. Dego kere niŋgi qalaqalaiyo kumbra dauryosib walweloqniy. Atra tamo naŋgi atraiyo iŋgi iŋgi saban quleq ti bolequja di oqnsib Qotei atraiyeqnu dego kere Kristus na aqa segi ŋambile Qotei atraiyosiq moinaqa Qotei a deqa tulaŋ areboleboleiyej.

³ Niŋgi sambala kumbra yaib. Niŋgi kumbra jigat dego yaib. Niŋgi tamo qudei naŋgo iŋgi iŋgi qa mamaulŋgaiq. Nuŋgo ambleq di kumbra uge deqaji saiq. Iga Qotei aqa segi tamo uŋgasari unum deqa iga kumbra kalil deqaji dauryqasai. ⁴ Anjam jiga ti nanari anjam ti alaŋ anjam ti di dego niŋgi maroqnaib. Iga anjam deqaji marqom di kumbra bolesai. Deqa niŋgi anjam bei marqa oqnsib anjam bole segi maroqnsib Qotei binjiyoqniy. ⁵ Niŋgi endegsib qalieoiy. Tamo bei a sambala kumbra ti kumbra jiga ti mamaul kumbra ti dauryqas di Kristus aqa Abu Qotei wo naŋgi aiyel na a taqatqasai. Osib aqa Mandor Kokba sqasai dego. Mamaul kumbra di gisaŋ qotei qa louo bul.

⁶ O ijo was, tamo qudei na niŋgi kumbra uge deqaji yqajqa titŋgoqnsib anjam laŋa laŋa merŋgoqniqbqa niŋgi naŋgo anjam di qusib

dauryaib. Tamo ungasari Qotei aqa anjam gotranyeqnu qaji nanngi kumbra uge deqaji yeqnu deqa Qotei a nanngi qa tulan minjin oqeteqnu. ⁷ Deqa ningi tamo ungasari deqaji nanngi ti beteroqnaib. ⁸ Ningi nami ambruq di soqneb. Ariya bini Tamo Koba a na ningi elenosiq aqa suwanjoq di atej unub. Deqa ningi suwan qaji tamo ungasari sosib suwanjoq di laqniy. ⁹ Suwan a na kumbra endeqaji babteqnu. Tamo ungasari suwanjoq di unub qaji nanngi kumbra bole bole yeqnu. Nanngi kumbra tintin dauryeqnu. Nanngi anjam bole mareqnu. ¹⁰ O ijo was, kumbra kalil Tamo Koba a tulan areareteqnu qaji di ningi geregere qalieqa osib dauryoqniy. ¹¹ Osib tamo ungasari ambruq di sosib kumbra uge uge yeqnu qaji nanngi ti beteroqnaib. Nanngi kumbra deqaji yeqnu deqa nanngi kumbra bole bei babtosaieqnu. Deqa ningi na tamo ungasari nanngi di endegsib minjroqniy, “Nunngo kumbra di uge.” ¹² Tamo ungasari ambruq di unub qaji nanngi ulioqnsib kumbra yeqnu. Di kiyaga? Nanngi kumbra di tulan ugedamu. Deqa iga nanngo kumbra uge qa yala marqasai bole sai. Marqom di iga jemaigwas. ¹³ Ariya suwan a na kumbra kalil boleq ateqnu. ¹⁴ Suwan a kumbra bei boleq atqas di a suwanjobulqas. Agi anjam bei endegsi unu,

“O tamo neiejunum qaji ni olo subq na tigel.

Yim Kristus na ni suwan emqas.”

¹⁵ Deqa ijo was, ningi nunngo segi segi walwel geregere taqatosib soqniy. Ningi nanari tamo bulosib walwelaib. Ningi powo ti sosib walweloqniy. ¹⁶ Bini bati uge. Deqa ningi bati lanja

ñanğuiyaib. Bati soqnim ningi Qotei aqa kumbra yoqniy. ¹⁷ Ningi nanari kumbra yoqnaib. Ningi Tamo Koba aqa areqalo geregere qalieosib dauryoqniy.

¹⁸ Ningi ya uge uyoqnsib nanarioqnaib. Kumbra dena ningi ugeugeingwas. Deqa ningi Qotei aqa Mondor aqa kumbra dauryoqniy a na ningi taqatngesqas. ¹⁹ Ningi nungo Kristen was nanği ti koba na anjam maroqnsibqa bati deqa ningi Qotei qa louoqniy. Lou qudei nenğrenğ di unu qaji dena ti lou qudei Qotei aqa Mondor na nungo are miligiq di tigelteqnu qaji dena ti ningi Qotei qa louoqniy. Osib nungo medabu na ti nungo are miligi na ti Tamo Koba a qa louoqniy. ²⁰ Kumbra kiye nungoq di brantoqnim, unğum, ningi bati gaigai gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa ñam na Qotei binjiyoqniy.

Pol a tamo unğa wo nanği anjam minjrej

²¹ Kristus a nungo Tamo Koba unu deqa ningi a qa ulaoqnsibqa Qotei aqa tamo unğasari kalil nanğo sorgomq di soqniy.

²² O unğasari, ningi Tamo Koba aqa sorgomq di unub deqa ningi nungo gumbulun nanğo sorgomq di dego soqniy. ²³ Kristus a gago gate koba unu dego kere nungo gumbulun nanği nungo gate unub. Iga kalil Kristus aqa jejamu qujai unum. A na iga elenej. ²⁴ O unğasari, Qotei aqa tamo unğasari nanği Kristus aqa sorgomq di unub dego kere ningi bati gaigai nungo gumbulun nanğo sorgomq di soqniy.

²⁵ O tamo, ningi na nungo nğan nanği tulən qalaqalainjroqniy. Agi Kristus na aqa segi

tamo ungasari nanḡi tulaḡ qalaqalainjrsiq aqa segi ḡambile uratosiq nanḡi qa moiyej dego kere. ²⁶ Kristus a ya na ti aqa segi anjam na ti nanḡi yansnjrej deqa nanḡi Qotei aqa kumbra boleq di unub. ²⁷ Kristus a nanḡi qa moiyej. Di kiyaaqa? A na nanḡi aqa segi qa marsim nanḡi Qotei aqa kumbra boleq di atim nanḡi tulaḡ boledamu une saiḡoji sqajqa deqa. ²⁸ Deqa tamo, niḡi nuḡo ḡauḡ nanḡi dego tulaḡ qalaqalainjroqniy. Aḡi niḡi nuḡo segi jejamu qalaqalaiyeqnub dego kere. Tamo nanḡi nuḡo ḡauḡ nanḡi qalaqalainjrḡab di nanḡi nuḡo segi jejamu dego qalaqalaiyḡab. ²⁹ Iga qalie, tamo nanḡi nuḡo segi jejamu jeutosaiyeqnub. Nanḡi nuḡo jejamu geregereiyosib iḡi bole bole anaiyeqnub. Kristus na aqa segi tamo ungasari nanḡi geregereinjreḡnu dego kere. ³⁰ Iga kalil Kristus aqa jejamu qujai unum. Iga segi segi aqa siḡa ti baḡ ti unum. ³¹ Aḡi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenḡrenyeb unu, “Tamo bei na aqa ai abu nanḡi uratnjrsimqa aqa segi ḡauḡ wo beterosib jejamu qujaitosib sqab.” ³² Qotei aqa uli anjam di tulaḡ kobaquja. E na Kristus a ti aqa segi tamo ungasari nanḡi ti sigitnjrsim aḡi niḡi merḡgonum. ³³ O tamo, Qotei a niḡi qa osiq anjam di marej. Deqa niḡi na nuḡo ḡauḡ nanḡi qalaqalainjroqniy. Niḡi nuḡo segi jejamu qalaqalaiyeqnub dego kere. Ariya ungasari, niḡi kamba dego nuḡo gumbuluḡ nuḡo sorgomḡ di sosibqa nanḡi kumbra bole enjroqniy.

Pol a angro nanngi ti nanngo ai abu nanngi ti anjam minjrej

¹ O angro, ninngi na Tamo Koba a beteryejunub deqa ninngi nunngo ai abu nanngo anjam dauryoqniy. Ninngi kumbra degyqab di bolequja. ²⁻³ Agi Qotei a dal anjam endegsi marej, “Ni ino ai abu nanngo sorgomq di sosim nanngo anjam dauryoqne.” Os-
iqa olo anjam endegsi totoryej, “Ni degyqam di ni bole sosim mandamq endi so kobaiyqam.” Qotei a anjam degsi totoryej. A nami dal anjam bei marqa osiqa anjam degsi totoryosaiioqnej.

⁴ O abu, ninngi na nunngo angro nanngo areqalo ugetetnjraib. Nanngi minjin oqetnjro uge. Ninngi Tamo Koba aqa njanngalaq di nanngi dalnjroqnsib tingitnjroqniy.

Pol a kanngal tamo nanngo wau qa gate nanngi ti anjam minjrej

⁵⁻⁶ O kanngal tamo ninngi quiy. Ninngi nunngo wau qa gate nanngo sorgomq di sosibqa nanngi qa ula-
qniy. Ninngi Kristus qa wau bole yeqnub dego kere ninngi gaigai nunngo wau qa gate nanngi qa wau bole yoqniy. Ninngi gisan na nanngo njanngalaq di laja wau bole yobulaib. Ninngi Kristus aqa kanngal tamo dego unub. Deqa ninngi nunngo are miligiq na Qotei aqa areqalo dauryosib nunngo wau qa gate nanngi qa wau bole yoqniy. ⁷ Ninngi mandam tamo nanngi segi wauetnjrosaiieqnub. Ninngi Tamo Koba a dego waueteqnub. Ninngi deqa are qaloqnsib are bole na nunngo wau qa gate nanngi wauetnjroqniy. ⁸ Ninngi are qaliy. Ninngi wau bole yqab di Tamo Koba a na kamba awai boledamu engwas. Ninngi

kanjal tamo unub kiyo ningi kanjal tamo sai kiyo di unjum. Ningi wau bole yoqniy.

⁹ Ariya wau qa gate, ningi dego nunjo kanjal tamo nanji kumbra bole enjroqniy. Ningi nanji ula enjroqnaib. Tamo Koba a lan goge di unu. A nunjo Tamo Koba unu. A kanjal tamo nanjo Tamo Koba dego unu. Aqa njanjalaq di tamo ungasari kalil nanji kerekere unub deqa a kumbra qujai na nanji peginjreqnu. Ningi deqa are qaloqnsib nunjo kanjal tamo nanji kumbra bole enjroqniy.

Ningi qoto tamo bulosib qoto qa inji inji jigelenoiy

¹⁰ Ariya e ijo anjam getentqai. Ningi Tamo Koba a beteryejunub deqa ningi aqa singila kobaquja osib singila na tigelesoqniy. ¹¹ Osib qoto qa inji inji Qotei na ningi enjeqnu qaji di jigelenosib singila na tigelosib Satan aqa gisan anjam ti aqa uli kumbra ti gotranjoqnsib qotoqniy. ¹² Ningi geregere are qaliy. Iga mandam tamo ungasari nanji ti qotosaieqnum. Iga lan goge qaji singila ti Satan aqa mondor uge uge nanji ti aqa gate kokba nanji ti qoteqnum. Nanji kalil ambru qa bati endeqa mandam taqatoqnsib unub. ¹³ Deqa bati uge endi ningi qoto qa inji inji Qotei na enjeqnu qaji di elenosib singila na tigelosib qotoqniy. Yim bunuqna qoto koboamqa ningi singila na tigelosqab.

¹⁴ Deqa ningi singila na tigelesqa marsibqa anjam bole alalag bul di tigsib tigeloiy. Osib kumbra bole tintin gara jugo bul jigsib dena nunjo are targa kabutiy. ¹⁵ Qotei na jeu kobotej deqa iga a ti are qujaitosim unum. Anjam bole di ningi singa tatal bul jigsib mare mare laqniy.

¹⁶ Ningi qoto qa ingi ingi kalil di jigekritisib ariya Yesus qa dego nungo areqalo singilatosib soqniy. Nungo areqalo di dumu bul osib tigeloiy. Yimqa tamo uge Satan na qaja ti namyuwo ti ningi qa waiyoqnmqa nungo dumu dena ningi na qaja ti namyuwo ti di gotranyoqncab. ¹⁷ Qotei na ningi elenej aqa kumbra di ningi gate tatal bul jigsib soqniy. Sosib Mondor aqa sebru dego ojsib dena qotoqniy. Sebru di Qotei aqa anjam. ¹⁸ Ningi Mondor aqa singila na gaigai Qotei pailyoqniy. Ningi aqarataib. Ningi Qotei na aqaryaingwa maroqnsib pailyoqniy. Ningi pailyqajqa urato uge deqa ningi geregere nam atoqnsib soqniy. Sosib Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nanqi qa pailyoqniy. ¹⁹ Osib e qa dego endegsib pailyoqniy, “O Abu, ni na Pol aqa medabu singilatetimqa a ulaqasai. A ino anjam bole nami uliesoqnej qaji di ubtoqnsim tamo ungasari nanqi minjroqncas.” ²⁰ O ijo was kalil, Qotei na e qarinqbonaqa e aqa anjam bole di mare mare laqnem deqa jeu tamo nanqi na e tonto talq endi waibeb unum. E anjam bole di marqajqa wau ti. Deqa ningi e qa Qotei pailyoqncabqa a na e singilatboqnm e ulaqasai. E aqa anjam di singila na tamo ungasari nanqi minjroqncab.

Anjam getento

²¹ Ariya Tikikus a nungoq bqo deqa a na ijo wau kalil qa ningi sainqwas. Tikikus a gago Kristen was bole. A Tamo Koba aqa wau tamo bole. ²² E na a qarinyonum nungoq bqo. Iga kiyersim unum di a na ningi mernqwas. Osim nungo are singilatetnqwas.

²³ O Kristen was kalil, Tamo Koba Yesus Kristus aqa Abu Qotei wo nan̄gi aiyel na nūngo are latet̄n̄gebe. Osib nīngi aq̄aryāīngibqa nīngi nan̄gi aiyel qa nūngo areqalo singilatoqnsib qalaqalaiyo kumbra dauryoqniy. ²⁴ Tamo un̄gasari kalil gago Tamo Koba Yesus Kristus qalaqalaiyqajqa urato-saieq̄nub qaji nan̄gi qa Qotei a are boleyeme. Bole.

Yesus Aqa Anjam Bole 2014
The New Testament in the Anjam language of Papua
New Guinea, 2014 revision
Nupela Testamen long tokples Anjam long Niugini,
2014

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Anjam

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-04-28

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

0eb339dc-c20a-5065-9483-338933d97585